Број 37. У Новом Саду, у уторак 17. фебруара 1904. Година XXXIX.

„Застава“ излази сваки дан осим понедељника и дана за свецем.

Цена је за Аустро-Угарску: на један месец 2 кр. 40 пот., на четврт године 7 круна. За Црну Гору, Србију, Немачку, Румунију и за све остале стране земље на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од петка цена је: за пола године 2 круне, на целу годину 4 круне.

Поједини бројеви стају 10 потура.

Телефон бр. 131.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ.

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе“.

Уредништво и администрација „Заставе“ је у кући г. Јов. Т. Чавића, на пијаци.

Рукописе не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 потура.

Телефон бр. 131.

Продирање на исток.

Добили смо вест: „Командант кнез Лопковиц долази из Будимпеште у Беч, где ће се држати ратни савет. На томе ратном савету одлучиће се о акцији на Балкану. Као сигурно се спомиње, да ће кнез Лопковиц бити именован за главног командујућег заједничке војске, која треба да изврши продирање на исток.

За овај је посао све већ спремљено. Први чин био би у томе, да се прогласи анексија Босне и Херцеговине па би се тек онда ишло даље.

Све је готово, само још да краљ саслуша још једном ратни савет и изрече последњу реч Само он може ову ствар променути или одгодити с погледом на несигурно држање Немачке и Италије. А дипломација, као и војени кругови који су упливни, држе, да је ово најпогодније време, кад је Русија заплетена на даљњем истоку.“

Ми сматрамо да је ова наша вест поуздана. Сматрамо у толико пре, што о продирању на исток избијају у штампи многи гласови. Један је лист донео, да је утврђен и дан, 2. (15) април. Но много се више говори о овом питању у свима политичким круговима но што се пише.

Будимпештанска штампа претреса у овај мах питање: како се догодила окупација Босне и Херцеговине. А нарочито: је ли онда Аустро-Угарска хтела само окупацију, или је тежила за анексијом.

Занимљиво је, што је познати угарски политичар Дионисије Пазманди написао о томе у последњем броју „Bud. Hírlap“-а. Он полемише са Доцијем и тврди, да је Андраши изигран на берлинској конференцији. Аустро Угарска није тражила окупацију, него анексију Босне и Херцеговине. Но Русија је побунила Турску и њени заступници су претили, да ће одмах напустити конгрес, ако се Аустро-Угарској утелови Босна и Херцеговина, јер султан неће ни пошто да се одрече суверенитета

Пазманди вели да је о овом више пути говорио са лордом Солзберијем и са Дезидером Силађијем и да је од њих тако чуо. Но они су мртви.

Позваће се дакле на документе И позива се на Бизмаркову књигу „Мисли и сећања“. Тамо стоји да је Русија у Рајхштату обећала Аустро Угарској Босну и Херцеговину за њену неутралност. (У Рајхштату (Чешкој) био летњиковац покојног цара Фердинанда. Тамо се 1876 године састао руски цар Александар са нашим владарем Фрањом Јосифом.)

Пазманди износи даље из књиге Бизмаркових мисли сећања, да није Андраши тражио берлинску конференцију, него Русија. И из тога излази да је Русија тражила берлински конгрес, да се отресе свог обећања према Аустрији, које је дала у Рајхштату.

И са других страна пише се данас о тој ствари, те излази, да је гроф Андраши био као утучен кад су на берлинској конференцији устали турски делегати и изјавили да Турска не напушта суверенитет над Босном и Херцеговином. После су га умирили „немачки и енглески пријатељи“. Андраши није отишао сам у Беч, да извести владара о овој промени, него је послао свога заменика. Због ове дипломатске неудаће, он је накратко после берлинске конференције — пао.

Разговор о овим питањима није случајан. Овим треба да се утврди прави смер аустро-угарске политике на Балкану. Т. ј. да ли је у програму само окупација и пацификација, или продирање на Исток

Према свему што излази из ове полемике то је, да се меродавни политичари у Бечу баве мишљу продирати на Исток.

Наше српско гледиште у овом питању познато је. Али и ван тога, ми смо тврдо уверени, да ово продирање на Исток носи у крилу свом велике невгоде па и несрећу по нашу монархију.

Последња реч још није пала и не би требала да падне у правцу продирања Немачка нам зацело није пријатељ и зато би тим пре требали на Балкану да тражимо пријатеље, а не противнике. Уопште, цела наша данашња политика подсећа на оног, ко се даје само натоциљавати . . .

Критична недеља.

Будимпешта, 15. фебруара.

Прексутра, уторак састаје се и опет угарски сабор. Може се укратко рећи: Где смо били пре делегација, тамо смо и сад. Ништа се није променуло, нити се догодило што неочекивано.

У делегацији се сударили Тиса и Апоњи. Но ко је мислио да ће друкче бити? У делегацији се осмехиваху један на другог, Тиса и министар војни Питрајх, а и то се такође очекивало. Грмео је Угрон против свега а то је најмање изненадило. Напослетку се показало и опет да аустријски и угарски делегати ревнују и што год је једнима мало, то је другима много. Дакле стара ситуација.

Шта ће сад бити на угарском сабору? Поуздано не зна нико, али сви држе оно исто, што су и пре држали. Угроновци ће опструисати, а помагаће их колико могу Апоњевци, па и неки Кошутовци.

Угронов лист пише у свом најновијем броју за опструкцију, Кошут против, а левица у кошутовој странци Ленђел Золтан је такође за опструкцију. Пучка странке „ће видети“ (као и до сад) а Апоњи је против опструкције, али и против владе.

Највише је против тога, да Тиса насилним средствима мења дневни ред А Тиса не може друкчије.

Они који бране владу, а највише Фрања Кошут износе, да ћемо имати грдне штете, што опозиција пречи рад, те се не могу да сврше трговачки уговори, не могу да се уложе 240 милијона у инвестиције и не може бити никаква рада. И питају докле тако?!

Држе да ће министар-председник прва два три дана посматрати опозицију. Па ако види, да се она неоставља опструкције, онда ће доћи она дугачка седница, у којој ће се изменути дневни ред, који ће

ПОДЛИСТАК.

ФИНАНСИЈСКА СНАГА РУСИЈЕ И ЈАПАНА.

Од како је почео руско јапански рат у финансијским круговима врло се много говори о финансијској снази једног и другог противника. Истиче се као врло карактеристична црта да ни један од противника није још затражио на страни зајма. Но и ако цримо ове податке, из извора, који су далеко више наклоњени Јапану но Русији, то се јасно види, да је Русија и финансијски куд и камо моћнија од Јапана. Не треба изгубити из вида и то, да ако Јапан подлегне, то може да се да данашњи рат оконча и са потпуном пропасти његовом, док код Русије то случај није. Но да изнесемо, како се црта финансијска моћ Русије а како Јапана.

Познато је, да Русија у целом свету има највећу приправину у злату. Та се састоји из три главне своте: из готовине државне банке која се тачно износи на јавност; из металне привравине у државним касама, које се никад не износи тачно на јавност и из унутрашње циркулације, чија се укупност односно снага, може тачно да одреди.

Узмели се пак у обзир само она свота злата, која се ван циркулације налази у касама банке и државе, то из финансијског прорачуна Русије за 1903. год. види се, да та приправнина износи у округлом броју једну милијарду рубаља.

Употреба злата, које лежи у државној благајни, неда се контролисати, јер се растење ил' опадање те своте, никад не износи на јавност. И с тога је највише уобичајено, да се припремни и војни трошкови понајпре покрију из готовине злата, која је прикупљена у државној каси.

Само се приближно може рећи колико износи та готовина државне касе у злату, кад се пође са тог становишта да она заједно са готовином државне банке износи једну милијарду рубаља. И како готовина банке износи 750 милиона, то би нагомилана готовина државне касе у злату, износила 250 мил. рубаља. Овде морамо одмах напоменути, како други тврде, да је ова готовина далеко већа.

Сама ова свота по себи од 250 мил. рубаља врло је велика, но тешко да ће моћи залећи за рат са Јапаном, који је врло скуп а који изгледа да ће подуже и трајати. Русија истина има у главним местима и грдну количину злата за финансијске своје сврхе, но и потребе су њене финансијске велике, те тешко да ће ове крњити.

Устраје ли овај рат дуго, Русија ће размишљати како да се испомогне: дал унутарњим зајмом као за време рата против Турске а таким зајмом могла би без сумње добити врло велику своту или да се послужи статутима своје државне благајне.

Као што се тврди, државна руска благајна има припремину у злату у своти од 750 милиона рубаља, кад се њена спољна имовина у злату и не узме у рачун. Руски валутни закон одређује, да се папирни новац до 600 милиона рубаља има покрити са 50 постотака (дакле у пола) у злату, а преко 600 милиона потпуно.

Према томе ствар би овако стајала: Државна банка има готовине у злату 250 мил. рубаља На основу тога може издати папирног новца са покрићем злата у пола 600 милиона (300 мил. у злату) остаје још 450 милиона у злату, што може и у папиру исто толико да изда, јер је потпуно декован. И како руска државна банка припада руској држави, то може она влади да пружи у папиру новаца до 450 милиона рубаља. Тиме не би био повређен ни штатут банке а и новац у злату, остао би у каси. Лако је могуће, да би ово по нову вредност руског папирног новца било од штетног утецаја, те је питање, да ли ће Русија ударити и овим путем. Истина је да она има силних извора и тешко да ће прибећи умножавању својег папирног новца. Како су почели да обилато падају добровољни прилози у Русији, скупиће се и ту грдна свота, те осим готовине у државним касама, тешко да ће Русији требати много више. Није потребно ни спомињати да би зајма нашла свугде.

Са финансијском снагом Јапана стоји куд и камо горе. Зна се, да је у последње време Јапан закључио врло велик унутарњи зајам. Како Јапан има велика плаћања на страни, то ће се добро чувати, да своју готовину за спољне цели, која износи 4 милиона фунта штерлинга, ослаби. Званични извештај о финансијама Јапана тако је вештачки склопљен, да се из њега на може никако видети, да ли је остало још што од оне одштете, коју је

онемогућити опструкцију. Но и та промена, да буде привремена. Ако то не пође за руком, онда нови избори у екс-лексу.

Већина политичара држи, да ће Тиса сломити опструкцију у дугој и бурној седници. А држе, да ће и опозиција волети да је сломију, јер у души и она види да овако не може.

Како ће у истини испасти не зна се. Саопштавам вам туђа нагађања. Ми најбоље да не нагађамо ништа. За мало дана — видећемо. □

Нови Сад, 16. фебруара.

Роформе запеле. Из Цариграда јављају, да је комисија, која је требала да преустроји жандармерију за Стару Србију и Македонију, прекинула свој посао. Наишла је на тешкоће. Војени заступници страних сила су се обратили својим владама за упутства. Види се, има неког, ко по сваку цену хоће судара. Талијански листови јављају, да је талијански посланик у Берлину изјавио немачкој влади, да ако се Аустро-Угарска умеша у балканске заплете, неће ни Италија моћи остати на миру. Италија се обратила и на Енглеску, с тим, да интервенише, како би се на Балкану спречио судар.

Ђенерал Куропаткин.

Петроград, 11. фебр.

Император је назначио ђенерала Куропаткина за главног команданта.

Значи: Војна ће другаче да се води но дојако.

Појава и ступање овога човека на бојно поље и предузимање војних и ратних послова значи много, врло много. То целој војни даје ново обележје.

Ко је, шта је ђенерал Куропаткин?

Он је министар војни у Русији. Но тим се мало каже. У Русији као и другде често може постати министром и онај који по заслугама и способностима неби могао то никад бити. Али име ђенерала Куропаткина са особитим поштовањем и говара се у свима руским круговима. Оно је последњих дана лебдило на уснама свију Руса. Требало је најзад иставити напред њега, славног и храброг човека, који нити славе тражи, нити жели; али кога слава прати. А он је човек, који за читаву главу надмаша људе своје епохе и оставља далеко иза себе и духом и умом и срчаношћу многе своје савременике.

Име ђенерала Куропаткина има своју светлу прошлост, која у очима свију Руса врло високо стоји. Оно је везано и спојено херојским подвизима ђенерала Скобељева, који је, како се у овдашњим круговима политичким и војним изражавају, и сам признавао заслуге Куропаткина и своју славу с њим делио.

Име ђенерала Куропаткина није изненада избило: оно је расло са успесима руским и са славом рускога оружја. Куропаткин је, према карактеристици оних, који га добро познају, човек, коме оскудевају особине каријеристе! он је човек без фраза, без гломазних реченица и човек, који окреће леђа свакој извештаченој популарности. Зато је и популаран. Но, судећи по његовој делатности, Куропаткин спада у људе, које рад не умара, који се опасности не плаши и који верују у велику будућност свога народа и његову велику и хришћанску мисију. Он не зна шта је то учинити жртву за отаџбину. За њ је све то — вршити дужност према отаџбини, био у служби, у канцеларији, у фронту, у најкрвавијем окршају.

Суворин укратко вели, да је Куропаткин „руски человјек у пуном смислу речи“, који је сам себи отворио пут и постигао све, не чијом протекцијом, но једино благодарећи своме дару својим способностима и несусталом трудољубљу.

И у Русији, то ваља знати, протекција игра врло велику улогу. Ко уме да се додвори, да пузи може се високо успети. Дворски интриганти у сукњама, ујне, тетке, стрине, свастике — читава фаланга, која сачињава прави непробојни бедем. И ко уме тај зид да пробије, сва су му врата отворена. Многи, врло многи, крајње неспособни човек, благодарећи протекцији, седи у Русији на високом положају.

У Русији се — то ми је причао један виши официр — сви официри деле на три велике групе и свака има своје обележје и име.

Једна је официр „стројевој“, друга „бојевој“. Трећа се назива „фазан“. Најважнији су данас ови други, „бојевоји“, што значи ратници. Они први важе за мирно доба и добри су за фронт и обуку војске. „Фазани“ нису никад ни зашто били. То су деца протекционаша, која плачем, кукњавом, молбама, теткама, великим и малим књегињама и рођацима, пузећи кроз аркапидике добија положаје, плате и ордене. Но када наступи озбиљно доба, „фазани“ се сами склоне и уступају места онима, који не жале да пролију крв своју за отаџбину.

Куропаткин спада у „бојевоје“, што, поред осталога, доказују и многе ране, што их је добио ратујући на Балкану, у Азији, у Геог-Тепеу, Туркестану и Кашгару. Поред ратова, он се бавио и студијом и писањем: као војни писац он је проучио и описао Алжир и пустињу Сахару. У војним и поморским, у политичким и новинарским, у литерарним и породичним круговима, укратко свуде име његово означава једно знамење, оглашава крваву војну и у том погледу оцењујући га, ни једно име не стоји напоредо са његовим именом. У њему и народ и војска и император имају вере. То много значи — бити љубимац свију. Он сам улива вере. А та вера није од јуче, није постала тренутно, изненада, но је поступно ницала и развијала се кроз дуги низ година, крчећи себи пута јуначким делима и пожртвовањем...

Руси врло добро појимају озбиљност прилика, и тежину војне на далеком Истоку. И зато је избор Куропаткина за главног команданта једна залога за добар исход ствари.

Возови, што посве дневно полазе из Петрограда, са Николајевске станице, одводе из срца Русије по две хиљаде и више бораца на далеки Исток, на бојно поље. Војска се прибира и уређује у фронт. А ускоро ће се међу њима појавити спокојни, мирни, јуначни војсковођа, ђенерал Куропаткин и једним погледом, једном речи умеће да у душу безбројних хиљада бораца унесе веру у победу и одушевљење. Он ће хладно рећи:

— Ребјата, онај град мора бити наш... напред!

И после урнебеснога „ура“, кад се дим буде растурио изнад лешева и домова дићи ће се руска застава.

Далеки Исток је заиста врло далеко, бескрајно далеко, али ће га — и ово верују у свој Русији — снажна рука јуначкога ђенерала Куропаткина, умети домашити и штитити.

Писмо из Србије.

Београд, 15. фебруара.

Јуче, у суботу 14. фебруара, навршило се равно стољеће, како је велики Карађорђе са својим друштвом заверио, да ће се дићи за крст часни и слободу златну, јер је пропиштала сиротиња раја, које глоба давати није више могла, ни трпети турског зулума! Мера се превршила, ваљало је гинути! Само је још требало бирати, да се погине на бојишту са заменом, или код куће — без замене.

Све што беше боље, честитије и виђеније у народу, све се то дигло на оружје: и трговац и поп и сељак и занатлија. Дотужало беше свима, а и како да не: та камен би био пропиштао од страшна турска зулума!

Од силне душанове царевине остадоше само још остаци. Патње, беде, невоље и зулуми потаманише толики народ; много се иселило, а што беше слабијег духа, истурчило се.

Али је светлуцала још жишка слободе у јуначкој Црној Гори, која није дала да целим Српством овлада тама ропства. И кад су бесне, необуздане дахије скочиле да потамане највиђеније људе у народу, диже се народ као један човек: „нове нужде рађу нове сила!“ — И те нове силе родише великог Карађорђа, који је заиста био „бич тирана!“

Један од највећих светских ратника — Наполеон — послао му је своју сабљу, признавајући тим не само њему лично ратничку даровитост и јунаштво, него уједно и свима оним борцима, који помогоше велико дело ослобођења!

Прослава је — као што знате — почела још на нову годину парастосом у Тополи, а овде је, као на дан заклетве Карађорђевих устаника, било примање у двору, служба у цркви и помен у Орашју, месту, где се устаници заклеше. Тамо су отпутовали заменици краља, народног представништва и владе, да потомство буде на помену јуначкии устаницима достојно заступљено.

Руско-јапански рат.

Најновији покушаји јапански и поморска борба, која је с тиме изазвана, свршила се потпуним неуспехом јапанским. Лагало се од стране јапанске и енглеске свакако, док и сам адмирал јапански не признаде сад, да се та борба свршила неуспехом јапанским. Од пет бродова напуњених праскавом материјом, не могоше у улаз пристаништа ни један да унесу. Све су ове руска ђулад утопила пре, и улаз у пристаниште остао је слободан, јер и Јапанци признају, да су руске убојне крстарице слободно пловиле кроз њега. Јапански адмирал у својем извештају вели, како Јапанци нису имали веће штете. Руски извештаји јавили су, како су два непријатељска брода у пламену, а из Чифуа јављају, како је тамо хтео да пристане тешко повређен јапански торпендни чамац, но потонуо је пре, но што је могао извести свој смер. Један офисир и више војника који су чамцем се спасли, одведени су од кинеске страже у јапанско посланство, и ту су изнели, како је више војника тог торпедног чамца затражило спаса чамцем. —

Како се види, из многих извештаја, овај напад на Порт-Артур извршила је јака јапанска флота управо језгро њено. Судећи по овоме, Јапанцима је много стало да Порт-Артур, ил руску флоту у пристаништу његову онеспособи и зато ће код Порт-Артура доћи још чешће до борбе. Све вести енглеске и јапанске о искрцавању јапанске војске, врло су неистините, да је тешко што стварније утврдити. Изгледа да јапанско искрцавање у Кореји иде врло споро. С друге стране опет изгледа, да је то искрцавање запело с то-

---

1895. године платила Кина Јапану. По исказу од 1902. године, Јапан има папирног новца у вредности од 510 милиона круна. Његово метално покриће износи 237 милиона круна. Ово давле не може никако бити дирнуто, а да кредит јапанског папирног новца не буде јако пољуљан. То би по њен менични курз било јако убитачно. И чему се може Јапан надати? Једино у успех рата. Буде ли брао лаворике на бојном пољу и победио — онда ће лако наћи зајма у Америци и Европи. Но шта ће ако се то не деси?!

Из свега се овога најбоље види, да је Јапану други неко за леђи стојао, кад је отпочео овај и финансијски тако неједнак рат са Русијом. Само да га ти лукави пријатељи не оставе на цедилу, онда неће залеђи ни све оне драгоцености, које су вековима гомилане у јапанској царској ризници и за које рече онамад Микадо, да ће их у случају потребе продати и све жртвовати на рат.

Све ово је уједно и најбољи доказ, да је овај рат и у Јапану врло непопуларан, јер се види шта је све бачено на коцку, а види се и зашто се измишљавају и десетороструче јапанске победе. *β.*

га, што јапанска флота сад живо ради, да се јапанска војска искрца ма где између Порт-Артура и Владивостока, те отуда одмах попретила железничкој вези. Судећи по свему изгледа да неиде од руке ни једно ни друго.

Јапанско-кореански савез.

Између Јапана и Кореје склопљена је алијансија, а тачке тог уговора су, како из Токија веле, ово: 1. Да би се одржало трајно и чврсто пријатељство између Кореје и Јапана, и да би се осигурао мир у Источној Азији, корејанска влада поклониће своје пуно поверење јапанској влади и примити њене савете о побољшању управе. 2. Јапанска ће се влада у духу овог чврстог пријатељтва, постарати за сигурност и мир корејанског царског дома. 3. Јапанска влада преузима дефинитивну гаранцију за независност и територијалну целукупност Кореје. 4. У случају кад би каква трећа сила или унутарњи немири загрозили добру корејанског царског дома или целокупности Кореје, јапанска ће влада предузети одмах такове мере, као што прилике буду то захтевале, па и у тим приликама ће корејанска влада, да би се постигле од Јапана предузете мере, посведочити своју потпуну предусретљивост. А да би се овај смер осигурао, Јапан може, ако прилике траже, посести и позиције, колико то стратегијски обзири буду налагали. 5. Владе обе ове државе неће у будуће без међусобног одобрења склапати уговор ни са којом трећом силом, који би стајао у опреци са овим протоколом. 6. Појединости, у колико стоје у вези са овим протоколом, и даља одређења, која се буду показала потребним, уредиће се даљим уговором између заступника Јапана и корејанским министром спољних послова.

Као што се види, овај је уговор ни мање ни више, већ Кореју потпуно бацио у јапанску превласт. И оно што се истиче у првој и другој тачци, то се све пориче и брише четвртом тачком, која је управо и језгро уговора.

Жута раса против беле.

Како из Париза јављају, тамо сматрају отворено спајање Кореје Јапану повредом међународног права, које ће бити од врло великих последица по Кореју, ако Русија победи. Да је Кореја остала неутралном чија је независност била зајемчена, било би друкче, али сад Русија то неће у случају победе признавати више ни под којим условима. — Овде се као са највећом опасности рачуна с тиме, да ће се и Кина у току рата придружити Јапану и да ћемо тада имати посла са борбом жуте расе против беле. Кина се до душе држи за сад подпуно исправно, али постоји опасност да ће њу непријатељски испаде Кинеза у Манџурији против Руса, нагонити, да се окане неутралности и придружи Јапану. У том случају Француска би се као савезник неизбежно морала у мешати.

Туркестански Татари — добровољци.

Како из Петрограда јављају, туркестански су се Татари у врло великом броју пријавили руском туркестанском намеснику са молбом, да их уврсте у руску војску и пошљу у рат против Јапанаца. Татари хоће да се боре као добровољци. Пуковник Иванов, нови руски Туркестански намесник поднео је молбу татарску руској влади.

Држање Кине.

У Тијенчину су уапсили вођу боксерског Чу а. Чиан и Ма кинески пуковници су противни били неутралности Кине. Листови „Јанчикај“ и „Тјељан“ траже од владе, да склопи савез са Јапаном.

Јапанци код Владивостока.

Генерал Пфлуг брзојавио је у Петроград, како се код Владивостока указало више непријатељских бродова. Касније су нестали. Мисли се да Јапанци хоће војску да искрцају.

Корејанско бојиштее.

Доносимо нову карту, која показује Кореју и један део Манџурије, где се налазе руска и јапанска војска. Река Јала је граница између Кореје и Манџурије. У правцу између Вицу и Пјенгјанга, на манџурској страни стоји главна руска војска, 30—50.000 војника, добро утврђена и чува прелаз. Један део руске војске прешао је реку Јалу и дошао је до Анцуа. Јапанска војска се налази између Анцуа и Пјенг-Јанга. Предстраже стоје и већ једна према другој. Узима се, да ће руска војска у близини Анцуа отештаватги Јапанцима даље продирање према Јалу, јер су ту велики кланци. Јапанци су искрцали своју војску — неки веле 30, неки 70, а неки 10 хиљада — код Чемулипа према Сеулу, где су је железницом превезли до Сеула, а одатле је пошла друмом, који иде близу границе жутог мора преема Пенг-Јангу, и већ су прешли ово место и дошли ближе Анцу-у.

Где утиче Јала у Жуто Море, код Вицу и Анцуа волели би Јапанци да искрцају такођер војску, кад већ не могу код Порт-Артура или Даљног, те да упадну у Манџурију, у област Лиаотунг, како би дошли Русима у Манџурији с бока и с леђа. Говоре, да су и код Гензана са источне стране Кореје искрцали Јапанци један део своје војске, како би и са те стране ухватили руску војску са бока. Такав је данас положај. Јапанци крију број војске који су искрцали, а врло их је много, који мисле, да је њихова војска још мала и да се неће моћи упуштати за недељу две дана у озбиљније операције. Држе, да ће руска хтети то још мање да учини, јер њојзи треба више од 2—3 недеље дана, док не навуче довољан број војске у Манџурији. Но ипак држе да ће Јапан много пре бити готов да концентрише сву своју снагу у Кореји, и да ће он изазвати сукобе и бити онај који напада, а Русија ће у прво време одуговлачити.

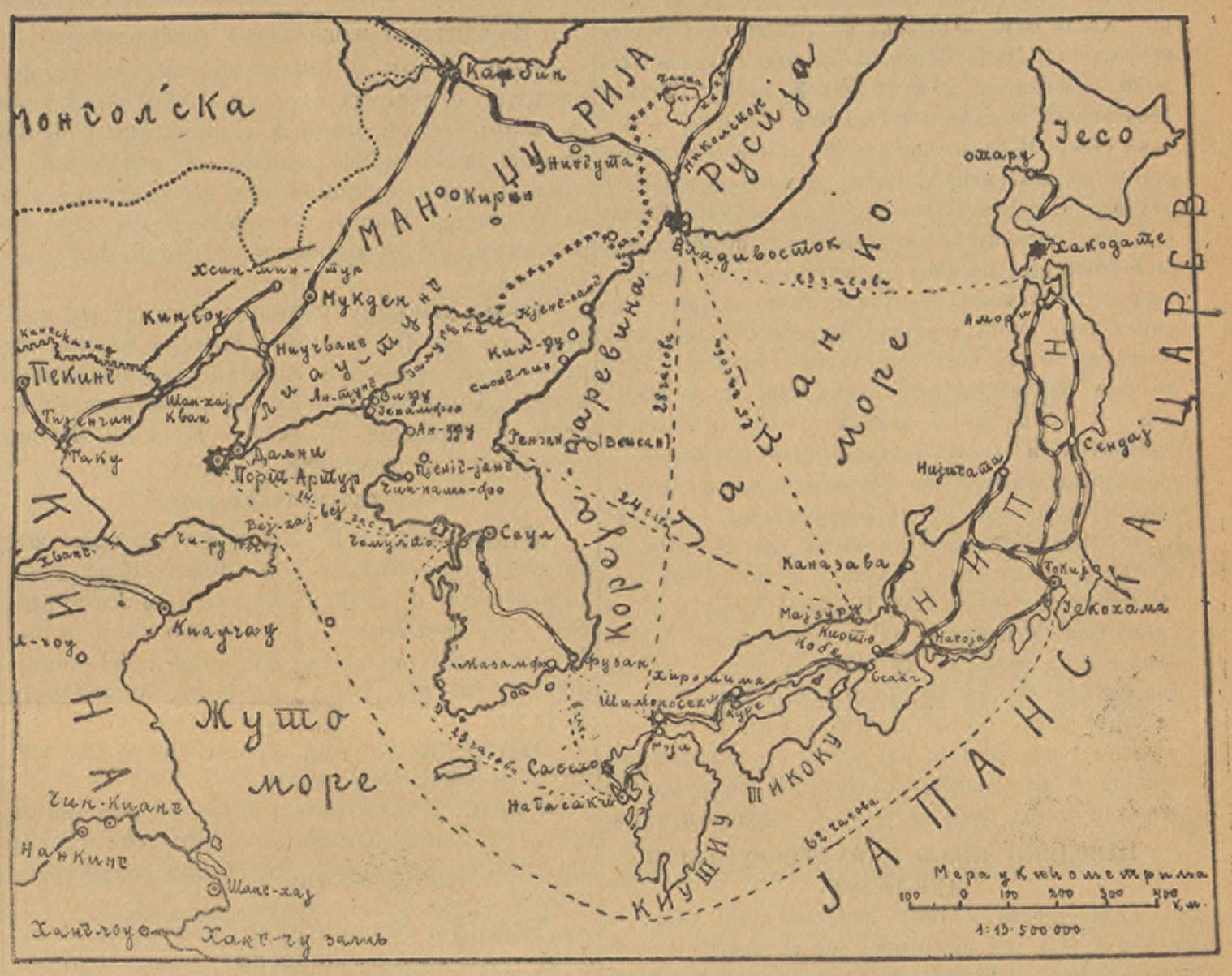

Вести из места и са стране.

Мађарски језик у основним школама.

Новине јављају да је министар просвете Берзевици израдио законски предлог о учењу мађарског језика у основним школама. И да ће тај предлог бити у духу мађаризације. Ако основне школе, нарочито вероисповедне, народносне, не испуне те нове услове онда ће их подржавити. Полузванично признају да постоји неки израђен предлог, но не ће тако брзо доћи пред сабор јер ће се звати још и анкета. Кошутов лист ликује! Вели такав поштен закон је био закон Кошутоваца, те су и због тог услова пристали Кошутовци да се окану опструкције. Ово треба све добро запамтити. А ми се надамо да неће бити по Кошутовом. А ако буде, неће ни то никог помађарити, највише само огорчити алкоме ће то чинити!!

Поклони руског народа приликом рата.

И цар и војин и богати и убоги“ утркују се, ко ће да да више на олтар својој милој отаџбини! Милијонари прилажу милијоне а сиротиња копјејке, али свакога од њих руководи иста мисао и иста љубав До сада је скупљено више од 15 милијона рубаља (преко 35 милијона круна).

Јапанац у Београду.

Читамо у „Политици“: Један наш сарадник имао је прилике да разговара са г. Таром Мачуматом, јапанским новинарем, који се бавио један дан у Београду и одатле отпутовао у Софију. Г. Мачумат живи већ годинама у Европи, говори неколико језика, а у последње доба живи у Паризу као дописник токијског листа „Ниши-Ниши“ („Дневник“).

На питање нашег сарадника зашто је дошао у Београд, господин Мачумат је одговорио, да је дошао да види како стоје ствари на Балкану и да ли има вероватноће, да ће на пролеће доћи до рата на Балканском Полуострву. „За нас, Јапанце, вели он даље, то је питање од огромне важности Русија никако не може да се одрекне своје улоге на Балкану, а ако дође до рата, она ће морати, хтела не хтела, да помогне својој словенској браћи. Тиме би наравно за нас Јапанце изгледи на успех били много већи. Ми и сами знамо. да нисмо кадри да се боримо са Русијом. Баш и ако имаднемо великих успеха у почетку, Русија ће ипак на крају крајева моћи да нас победи. Само у случају да у Европи дође до великих заплета и да Русија буде увучена у рат можемо се надати повољном исходу по нас. Зато сам и дошао у Београд да видим како стоје ствари; зато ћу ићи и у Софију и Цариград. Интересовање код нас у Јапану за балканске ствари врло је велико; читаоци мога листа, који је узгред буди речено највећи и „најраспрострањенији лист у Јапану, с особитом пажњом прате све што се у Ст. Србији и Маћедонији дешава. Јер као год што решење маћедонског питања стоји у директној вези са руско-јапанским ратом, тако исто и исход тога рата зависи од обрта на Балкану.“

Нова српска земљорадничка задруга.

Основана је и одлуком краљевог судбеног стола у Земуну од 31. јануара 1904. потврђена српска земљорадничка у Добановцима (удружење са неограниченом одговорношћу). Председник задруге: Влада Николић. Заменик председника: Живко Татић. Пословођа: Живан Белић. Члан управе: Љубомир Николић.

Једно вече у Бечу.

Из Беча добијамо ове редове: Синоћ, 11. фебруара, је приредило овдашње српско трговачко удружење беседу у корист овдашње светосавске српске цркве. Види се већ и по томе, да Срби своју светосавским православљем озарену народну цркву у срцу носе. Ова забава даје се у ово доба — јер је сад сезона трговачка и у Бечу се налази много и много Срба трговаца из свију крајева Српства. Па је одиста осим свега другога што је лепо у тој ствари, и користило и то, да се заједно нађемо. Милина је била

погледати то друштво вредних трговаца српских из Србије, Срема, Босне, Херцеговине, Старе Србије, Маћедоније, Црне Горе, Далмације, Угарске и т. д. Па како су тек пред почетак беседе ванредни бројеви овдашњих листова донели радосну вест о победи руског оружја код Порт Артура — можете замислити како је ту расположење било. Треба нагласити, да смо уз остали програм слушали руску химну и француску марсељезу и клицању не би краја. Цео програм изведен је изврсно — па како је био програм српски и како смо били добро расположени — и да није тако добро изведен — ми би били задовољни. Ове зиме устројени тамбурашки кор српске академске омладине под водством г. Пере Фармације свирао је вјештачки као и увек — а овога пута још и са темпераментом. Гђца Хаџи Поповићева одсвирала је Бајићеву рапсодију са уметничким разумевањем, а црквени кор отпевао је две песме са познатом прецизношћу. Српски свет ће познавати овдашњег великокупца г. Владу Вајдића, који располаже са врло лепим умиљатим тенор-гласом. Колорит његова гласа је пријатан умиљат мекан. Уз прецизну и добро увјежбану пратњу његове супруге, отпевао нам је три песмице са јаким темпераментом, који нас је освојио. Хвала њему и госпођи му. Писац ових редака непознаје гцу Мицу Марковићеву, која је декламовала један одломак из „Змајевих ђулића“. Ђулиће декламовати по моме немеродавном мишљењу — није лака ствар. Публика је примила са заносом одобравањем ову декламацију. Писац ових редака је управо усхићен. Ово је било више него декламација. Гледао сам некад француску уметницу Ивету Жилберт, која је Беранжерове песмице — рецитирала — декламовала — приказивала — узмите како хоћете. Ово рацитирање Марковићкино Змајевих ђулића, јесте палик на то али опет своје врсте и оргинално. Није то била декламација старе школе, не, она је погледом — позицијом — темпом у гласу а нарочито приповедањем, да се стихови једва и опажају — одвукла слушаоце и оне суптилне и чисте одаје песникове душе када је ову песму певао. — И ако је то гђца Марковићева извела све са лакоћом, критичарево око види ту велику студију. Је ли била гђца у драматској школи? Не знам! Хвала и њој и свима баш им хвала — да се у Бечу овако српски и словенски осећасмо. То вече је била и забава словеначког академског друштва „Словеније“ — те се несме прећутати та радосна појава, да су многи и многи гости били на оба мјеста — поздраве донашали и руску победу славили. И материјалан и морални успеху беше одличан. **Један путник.**

Шведски краљ и аустро-угарски дуализам.

Сада се бави у Бечу шведски краљ Оскар, и као што је у тим приликама обичај, просуо је кишу ордена. Међу осталима, добио је (наравно) и председник аустријског министарства, Кербер, али га није добио председник угарског министарства — Тиса. Неки мађарски политичари назиру у томе, да је шведски краљ, бајаги покварио етикету, јер је одликовао само једног председника министарства, а другог мимоишао, као да ни не постоји. Тим немилије дирнуло је то мађарске кругове, јер је до сада увек, приликом бавлења страних владара у Бечу, одликован и председник угарског министарства.

Гласови о мобилизацији.

Пронео се глас, да је магистрат у Великом Вараду добио налог, да буде све готово за мобилизацију, која ће бити у априлу месецу ове године. — Међу тим са званичне стране уверавају, да је то обична наредба, која се наређује „за сваки случај“ сваке године.

Султан и реформе.

Султан је европском заповеднику шандармерије у Маћедонији, талијанском генералу Дећорђису, одредио месечну плату од 3400 динара. Није му одредио годишњу, него само месечну плату ваљда зато, што држи, да Дећорђис неће ни остати дуго у Маћедонији.

Процес трајао сто година.

Ових дана је изрекла краљевска курија своју коначну пресуду у процесу, који је трајао пуну стотину година око пашњака и то између саског села Бистриће и румунског Небра. И једно и друго село је доказивало своје право на пашњак, долазило је између једних и других до крвавог сукоба, тако, да је у шесетим годинама прошлог века требала читава регимента војника, да их умири. — Суд је решавао час у корист једнима, час другима, док сад Саси не добише право.

Верешчагин.

Овај славни, велики руски сликар, који је иначе био пуковник код бојне морнарице и служио у ђенералном штабу код Плевне, ишао у Киву и Букхару и на онако јасан начин представио грозоте рата и ширење енглеске цивилизације у Индији, отишао је на бојно поље у Кореју. — Верешчагин је иначе познат са својих слика из св. Писма а нарочито низом слика из ратовања Наполеонова, поред којих је написао историјске расправе.

Брзојави „Застави“.

Стигли 16. фебруара.

Збор жељезничког особља.

Будимпешта. Јучерањи збор жељезничког особља прошао мирно. Резолуција примљена са великим одушевљењем. Изазвало је сензацију писмо председника дирекције Лудвика, у којем ставља у изглед, да ће бити испуњени захтеви жељезничког особља

Заједничка министарска конференција.

Беч. Јуче је била заједничка конференција угарских и аустријских министара на којој је учествовао и посланик Сеђењи Марић. На конференцији се расправљало питање, какво становиште да се заузме, кад се у среду састане конференција, која ће решавати о ђумруку и трговинским уговорима.

Беч. Хиљаду Словена који су се враћали са гроба песника Колара певали су пред руским посланством химну и словенске песме. Депутације изјавиле рускоме посланству симпитије Словена Русина. Руски посланик се захвалио.

Руско-јапански рат.

Лиау-Јанг. Козаци су продрли 200 врста с оне стране реке Јале у Кореји, су ударили су се с једним оделењем Јапанаца, које се разбегло и оставило своје коње. Једно оделење руске коњичке инфантерије иде за њима, да се учврсти у источној Кореји.

Иркуцк. На бојкалском језеру свршено је намештање шине.

Суец. Руски ратни бродови запленили су у суецком заливу два енглеска и један норвешки брод, који су били натоварени угљом.

Токијо. Козаци су дошли пред Понг-Јанг али су их јапански топови одбили.

Чемулпо. Јапанци су се искрцали укупно до сад у Кореји 20.000 људи, батерија и трен.

Шангај. Све интересоване силе сложиле су се у томе, да се руска крстарица „Манџур“ обезоружа да се војници те лађе доведу у Пекинг и да тамо остану до краја рата. Само је 10.000 Кинеза отишло на северну границу.

Порт-Артур Код последњег сукоба била је експлозија на једном јапанском торпедском броду који се утопио. Данас бесни северна бура. Сваки покушај искрцавања немогућ.

Трговина

БУДИМПЕШТА, 27. фебруара 1904. — Недељни извештај будимпештанске филијале Српске Банке са будимпештанске житне и продуктне берзе.

Жито у иностранству: Северна Америка је целе недеље водила уплив на цене жита. Испрва је рапидно знатно цена скакала, које на шпекулацију, које на ратне вести и политичке заплете, крајем недеље је пак нешто попустила. Цене у Енглеској су доста профитирале на чврсте американске цене. У Француској су крајем недеље попустиле цене, а такође и у Немачкој. Све друге континенталне пијаце стоје под упливом руско-јапанског рата и купују по могућности потребе. — Код нас је у опште преко целе недеље био омален посао. Све млине нису куповале; оптерећене су примањем робе услед отварања пловидбе и цене су час горе час доле варирале како је стојало на терминској пијаци. Свршава се недеља са 5 потура скупље према прошлој недељи. Промет изнаша око 110.000 мтц. — Данас ефективно жито: Испрва је са 10 потура јефтиније, крајем недеље су непромењене цене услед политичких заплета, који су проузроковали, да цене терминској роби нешто поскупе.

Данас се продаје готова роба:

Потиско жито 76—81 кила по 8·75—9·35; банатско жито 76—79 кила по 8·65—9·15; бачко жито 76—78 кила по 8·75—9·15; сремско жито 75—77 кила по 8·40—8·85; српско жито 76 кила по —— до —— К. на три месеца у напред.

Раж је слабо била нуђена ове недеље и купци су били принуђени плаћати бољу цену; продаје се по 6·70—7·— паритет Будимпешта за готово.

Јечам: Услед уздржавања продаваца је боља тражња, кознументи дозвољавају нешто бољу цену. Може се данас постићи за прост јечам паритет Будимпешта 5·75—6·15 за готово, терети на три месеца. Аb Штајнбрух за крупну лепу робу са 10 потура више.

Зоб. Због лабавијег правца на терминској пијаци цена је ефективној роби попустила. За локални конзум је мало продато и нешто јефтиније; цена јој је 5·80—6·20 за готово.

Кукуруз. Непродата роба у опште не долази на пијацу; продаје се данас паритет Будимпешта по 5·50 до 5·55; за Штајнбрух по 5·65 за готово.

Ситна проја слабо долази у промет. Цена 5·30—5·35.

Репица 10·35—10·60. — Купусара врло ретко долази на пијацу.

Термини потирају данас: Жито за октобар 1904. 8·63, а за април 1904. 8·92. — Раж за октобар 1904. 7·04, а за април 1904 7·02. — Зоб за октобар 1904. 5·86, а за април 1904. 5·84. — Кукуруз за мај 1904. 5·58 — Репица (Kohl) за август 1904. 11·60

Ланено семе 8·3/4—10·—. Кудељно семе 9—9·50. аb штације.

Црвена детелина 58—64, а луцерна 57—62.

Пасуљ: Цена за средњи 8·25—8·50, округли 8·25 до 8·50—, ситан 9·25—9·50, а шарени 7·25—7·50· паритет Будимпешта.

Маст 67·50—68

Сланина, 3 ком. у 100 кгр. 60—60·50 к.

Сланина, 4 „ „ 100 „ 58—58·50 „

Шљиве. Српска роба: узанс К. 15·—, 100 К. 20, 85 К. 24·—. — Босанска роба: узанс К 15·1/2. 100 К. 20·1/2, 85 К. 24·—.

Пекмез. Српски К. 13·3/4 аb Будимпешта. — Босански К. 15·3/4· аb Будимпешта.

Све цене се подразумевају по 50 кила робе у крунској вредности.

Оделење за робу будимпештанске филијале Српске Банке деоничарског друштва, IV. Váczi utcza 34. szám.

*

БУДИМПЕШТА, 26. фебруара 1904. — Дневни извештај са будимпештанске житне берзе филијале Српске Банке.

У промету је 22.000 метарских центи.

Готова роба.

Потиска пшеница 77—82 киле 8·80——9·30— бачка 76—78 кила 8·60—9·10 банатска 75—78 кила 8·50—9·10; сремска 74—78 кила 8·50—8·80 на три месеца унапред. — Нова раж 6·80——6·35. Јечам 6·——6·80. — Зоб (овас) 5·70——6·15. Стари кукуруз ——·—·—; нови паритет Будимпешта без гаранције 5·50—5·55; за Штајнбрух 5·65 до —— — Ситна проја ——. — Банатска репица ————, а купусара 10·35—10·50 Ланено семе —·——; кудељно с ме —·——. — Нова луцерна детелина —·——; црвена —·——.

Правац (тенденција) је мирнији и непромењен. Термини по закључку берзе у 1/2 5 сати после подне.

Пшениц за октобар 8·50 а за април 8·79. — Раж за октобар ——— а за април 6·88. — Зоб за октобар —— а за април 5·72 — Кукуруз за септембар 1903. —— за мај 1904. 5·51, за јуни 1904. — за август 1904 —·—

Цене се подразумевају по 50 кила у крунској вредности.

Оделење за робу будимпештанске филијале Српске Банке, IV. Váczi-utcza 34.

Јавна захвалност.

Високопоштовани госп. Сава Зозук, трговац у Земуну изволео је поклонити овој срп. прав. црквеној општини 100 круна (у готовом) и постао је тиме први наш добротвор.

На овом племенитом дару изриче му ова црквена општина и овим путем своју најтоплију благодарност. Живео!!!

У Карловчићу, 12. фебруара 1904. г.

Илија Рокић перовођа. **Павле Зековић** парох и предс.

Јован Војиновић,
Стеван Јефтић,
црк. тутори.

174

РЕМАТИЗАМ И КОСТОБОЉА

лече се са ликером »Година«, од апотекара Рафаеле & Г. Година у Трсту. (**Raffaele & G. Godina — Triest**). Цена једној флаши 2 круне. Из Трста разашиље се најмање 3 флашице за 7 кр. 20 пот. за готов новац унапред или уз поузеће (**Nachnahme**).

24 20—

Заборављена тврђа.

Роман у три дијела
од **В. Н. Немировића-Данченка.**
С руског преводи: **Вељко Лукић-Новица.**

(Наставак) (76)

Данас му бјеше и патос у сакли суviше тврд, и ноћ мало хладовита. Горе у аулу све се стишало. Тек би још овдје ондје лануло на пљоснатом крову псето, али наскоро и пси заћуташе. Наста тишина, таква тишина, е се од некуд из долине чула тако јасно песма цигаде, као да пјева негде сасвим близу. Чак чу Груздев, како се поред прозора на гранчици помаче птичица. Он се лагано подиже, нешто као муња сину му у главу. У прсима стаде му дисање, а у слијепим очима осјети куцкање. Он подиже свој ланац, да не звечи, и изиђе из сакле, корачајући опрезно ногу пред ногу. Могуће, нема никог у близини, али ноћу чује се горе сваки звук из низине, Још се озго према доље таю не шири, но сваки и најмањи звук у низини искочи горе у висину као шклобук на води. Негдје се тргло псето из сна, те штекитнуло — и опет наста тајац. Ништа се не види. Горе осуло се небо звијездама — а доле мрак густ као тијесто. Пружила се и расула кумовска слама — и Груздев држи је за анђеоску ставицу. Толико се јасно сја, да се простим оком разбиру њене небројене звијезде. „Шта зато, ако ме и ухвате, а онако ће ми одрубити главу. Покажу ли се Руси — оде глава. И овако и онако, тешко мојој глави. Него идем им сивим голубовима, у сретање. Показаћу им пут. А да овамо иду, сигурно је — јер куд ће иначе.. Ово је најглавнији аул у читавом крају. Освоји њега — све ће се остало покорити. Него морам мало да размисли“.. Он се упути у своје скровиште у пећини. Шта зато што не смије ставом — наћиће он већ себи куд ће. Стаза, то су ситнице. До зоре биће у Црној греди. А дотле забавиће се овдје и склонити у шуму. Та није то Бог зна шта. Неће се ни усудити да га далеко прогоне. Спрема ће се код куће за обрану.

Он се загледао у мрак, што се разастираше испред њега. Сад се губљаше у њему све — и главице, и планине, и долови.. Једино се звијезде сјале на небу Ено, паде једна и остави за тренутак свијетао реп. Али — шта то би? Баш као да му се привиђе нешто на једној планинској коси... Не, нешто пониже саме косе. А — то је на планинском зараванку, што се налази одовуд неких петнаест врста. Позна он то мјесто. Видјео га је дању. Неке као ватрице... Сину и опет их нестане. Сад опет синуше и не губе се. Опет их нешто заслони као облак. Не падоше ли ондје небеске звијезде? Нијесу дакако... Ондје не бјеше никад никакво село... Шта да горе ондје ватре? Да нијесу, могуће, „наше ватре“? Ништа друго него оне. Еле, наши су већ близо, близо. Онамо им мора у сретање. Само како се ондје улогорише — јер је не далеко отуд на вису аул. Дању се види одовуд. На његовим пљоснатим крововима и бијелим саклама се увијек титра јутарња зора својим руменим зрацима. Да, да. Ено га. Не, не, поштедише га наши. Плану аул. Далеко је — не чује се пуцњава — али се види, како бјежи ватра уза страну по саклама; гле, сад лизну у вис као танак језичац — сигурно је сукнула око минарета на џамији. Е, Степане, сад пут под ноге! Немаш шта да чекаш! И он се подиже лагано на кољена.

— Господе! Спаси ме. „Да васкресне Бог и распу се непријатељи његови... И да бјеже од лица његова, који мрзе на њ. Као што нестаје дим, тако да нестану“... Како иде даље? Све једно: „Смилуј се на ме, Боже, по милости својој и по великој доброти својој очисти безакоње моје!“

Он се послједњи пут осврну на успавани аул. Тек се у мулиној сакли и џамији видјело свјетло. Све остало изгубило се у густом мраку.

— Збогом Салте!

И он пође лагано низ познату му стазицу, којом је толико пут ишао о по воду, корачајући тијано, толико тијаноо, да је једва допр'о до његовог уха звек ланца, кад би се случајно очешао о камен. . А подаље не могаше чути ни најоштријеје ухо тај звек у замишљеном ћутању планинске ноћи. Ево басамака. Добро су му у познате. Колико пут је силазио низ њих — неће се ваљда ни сада спотаћи, да сее ни један камичак не одрони испод ногу његових. Да је дан, прошао би овуд жмирећи... Него сад је осјећање опасности изоштрило сва његова чула. Шта то шушти? Сухо шушти Сигурно се савила змијја на пригријаном камену, и сад је отпузила у какву пукотину. Доље, негдје далеко, нешто хукнуло: по свој прилици препао се вепар и тругну у гушту. А пјевање шикада све се јаче и јаче разлеже и кроз њ чује се меланхолично жуборење врела. Као да плаче вода и тужи се овој нијемој и тужној ноћи. Због шта? Због тога ли, што је морала бити, Бог би га знао како дуго, затворена у планинском мраку, у њедрима земље, прије него што се пробила тешком муком на слободу, на ваздух, кроз уске жиле њена каменита тијела? Ево и самог врела. Степан потури главу под студен слап воде. Ху како је то добро! Затим се напи, и сједе поред врела. Колико пут су га младе брђанке слале да донесе од овуд мјесто њих воде. Радио је женске послове али ништа зато! Сваки је посао мио Господу. Само ако му сад Господ услиша молитву, и Груздев сретно стигне међу своје — опет ће се он латити пушке и показати, да није заборавио свој занат. Он потражи повелик камен и диже га. Ногу са ланцем наслони на други камен, и из све снаге удари по карици. Теек послије трећег ударца прсну карика и распаде се. Једна нога бјеше му слободна. (Сад ће му бити лакше ходати, јер ће ланац руком придржавати. Кад стигне сасвим доље, разбиће и на другој нози карику. И онако се чула кроз тјеснац јака јека, док је разбијао ланац на једној нози. Могао је још чути Хасан горе у сакли, пробудити се и досјетити, да то звечи гвожђе под ударцима камена. Дићи ће се да види шта ради роб — а њега нема. Степан се прекрсти побожно и пође оштро низа страну.

(Наставиће се.)

Немојте плаћати 100 кр. и више, јер Ви можете добити за готов новац код фирме **M. Rundbakin, Wien IX. I. Berggasse, 3,** која постоји од 1870. год., са писменом јамчевином од 5 година нове гарантирано прве врсте високе Сингер шиваће машине, добре конструкције, која не прави ларму а шије лако, која је са поправкама усавршена према новијем добу, а по овим јефтиним фабричним ценама: Сингерове фамилијарне шиваће машине, на којој се ногом ради са елегантним затварачем 40 кр. Сингер са прстенастим чунком, јака израда заклопачем само 35 круна; велика са прстенчунком за мушке и војничке кројаче 95 круна. Central-Bobbin комплетна 90 круна. Цене за готов новац. Капара 15 кр. остатак са поузећем. Многобројна признања и накнадне поруке стоје на увид. **M. Rundbakin, Wien. IX. I. Berggasse 3.** Ценовници бадава. 1010 7—

Имам на продају 4 метарске центе врло лепа одабрата арпацика и 1 центу луковог семена (кукоља).
Купци нека се изволе обратити на
Кузмана Костића
164 3—3 у Ђурђеву.

ПАМУКА И МЕШОВИТЕ РОБЕ
ТРГОВИНА
Даше Грујића
→ У СОМБОРУ ←
потребује једног млађег помоћника, који осим српског језика говори мађарски и немачки Ступити може одма. 165 2—3

За моју шпецерајску трговину требам старијег, солидног
помоћника
који је у бољим детајлним радњама сервирао, и који осим српски, потпуно немачки и мађарски говори. Ступање од 1. до 10. марта о. г. п. р.
Велимир Радак
166 2-2 у Митровици.

БРАЋА РАБШТЕРН
НОВИ САД 148 4—
ПЕЦИВО ШЉИВОВИЦЕ И КОМОВИЦЕ.
Фабрика шесструке сирћетне есенције.

По високој кр. земаљској влади проглашена лековитом водом рудницом
чиста алкаличко-муриатичка
Апатовачка киселица
није само најбоље и најздравије
столно пиће
већ је и најкориснија и најгласовитија
лековита вода
која је од првих лијечничких ауторитета препоручена и дјелује ненадкриљиво код болести желудца, плућа, гркљана, разних катара, астме, мјехура, каменца, хемероида (златне жиле), катеклих и зрнатих јетара, жгаравице и разних женских болести. 162 2-100
Одликована са 13 златних и сребрних колајна.
„Управитељство врела Апатовачке киселице“
Загреб, Илица број 17.
Добива се у свим лекарнама, трговинама миродија, ресторацијама и гостионама.

ЗАШТО СЕ ПАТИТЕ? кад имате сигурног лека за све и ма каквих заразних рана, ма исте од куд потекле, а да се избегне увек тешко и опасно оперирање — употребом једнно права апотекара **A. Thierry**-а
CENTIFOLIA-МАШЋУ.

Trade Mark. Registriert. Schutzengel-Apotheke des A. THIERRY in Pregrada.

Ово средство, које садржи у себи изврсну снагу за извлачење при најтежим и застарелим ранама од којих пати човечанство, досад је показало најлепшег успеха при употреби. Ова маст лечи ране и умањује болове а прави се из црвене руже „**rosa centifolia**“, која садржи у себи чудновато природну и лековитост у свези са другим припознатим лековитим деловима.

Ова се маст употребљује код: рђавих грудних болести породиља, против тврдоће груди у дојиље, против ротлауфа, против немања млека, код свију старих озледа, отворених ногу и костију, код рана од удара, убода, пуцања и пригњечења; при уклањању страних материја, као стакла, трна, сачме, песка итд. код свију знојења, карбункла, израштаја, па и рака; против глиста, при гнојењу ноктију, код рањавих ногу од многог хода, кад се опече ма којом приликом, код промрзлости чланака, кад болесници од многог лежања израњаве, отока врата, зујање ушију, кад се деца разране итд. итд.

Ова маст што старија, то изврсније дјејствује!

Препоручује се, да свака породица има залихе овог јединог средства за предохрану — Мање од две тегле не разашиље се. Разашиљање бива једино поузећем или кад се унапред новац пошље. Коштају заједно са поштарином, товарним листом, паковањем 2 тегле 3 К.

Опомињем, да се не купује подражавања без дјејства и молим тачно, да се пази, да на свакој тегли буде горња заштитна марка и фирмом: „**Schutzengel-Apotheke des A. Thierry in Pregrada**“ урезана. Свака тегла мора бити увијена са упутством за употребу, а иста такођер мора имати заштитну исту марку.

Једино место за набављање:
Schutzengel-Apotheke des A. Tierry in Pregrada bei Rohitsch-Sauerbrunn, Austrija
Где нема стоваришта, нека се управо мени јави и адресира: **An die Schutzengel-Apotheke des A. Thierry in Pregrada bei Rohitsch-Sauerbrunn, Austria.** 1049 14—

ШТА ЈЕ ПОКОЈНИЦА ПРИПОВЕДАЛА.

(Прештампавање забрањено)

Истинита црта из живота.

Од Јосифа Линдлова у Беочину.

„Сад нам причај!“

„Сад нам не ћеш умаћи!“

„Данас нам мораш причати, шта ти је једном покојница рекла. Тако је кликтало велико друштво, које је једне недеље седело код крчмара код Звезде, старог човека са изгледом пуним поштовања. Морао је попустити и постао је озбиљан, када је помислио на сироту Марију, коју је тек пре осам дана сахранио. Сад је требао да прича, што му је Марија пре много година саопштила, отпочео је:

„Људи су били сироте. Он је био сапунџија, а она је преко дана служила код попа у оближњем селу. Парохијски дом имао је један пролаз, којим су се сељаци у брзини често служили, да би дуги пут заштедили. Марији није било увек добро, *патила је од срца, од лупања срца, главобоље и несвестице,* и с тога је била зле воље.

Десило се једног дана — кад је Марија баш у пролазу парохијског дома имала посла са лонцима, да је ковач Јован дојурио, разбио у брзини више ствари и одјурио даље без да се извинио. То је Марији било и одвише.

Мрзела је ковача — ког су за то сви људи у њеном селу јако поштовали, што је многим болесницима — са неким флуидом — спасао живот. Марија је имала код куће малу ћерку, која је *шкрофулозна и имала отворене ране* на врату и била тако обогаљена, да није могла ићи и ако је имала 9 година; мала је имала *чиреве на ногама,* очи су јој биле увек залепљене, а глава пуна чворуга, лице јој је било пуно *фирцигера.* Марија је имала доста флуида и балзама, о којима је читала у календару и новинама, употребљавала их за своју малу, али јој ништа није помогло. Марија је зато мрзила ковача, јер није веровала у овај флуид, којег је он увек хвалио.

Држала је, да је ковач швиндлер. За то је сад још већма љута била на ковача, који јој је штете починио, проклињала је и грдила и љутито је затворила преграду на пролазу,

„Сад неће више никад доћи“, викала је. Сигурно је отишла на људима натовари то тричаво средство, који њеној малој није могао ни један флуид помоћи, која је она са разних страна поручила, није веровала у никоје лекове, који су у новинама и календарима препоручивани били, „ако то буде даље ишло, неће свет за дуго постојати! гунђала је она.

Марија је клечала пред ковачем и благодарећи љубила му је руке.

После једног доброг сата дошао је ковач опет, Марија је гледала злобно радосно, како је стао пред затвореном преградом.

„Пропустите ме жено! Човек не зна кад може кога требати“.

Да, вас може још требати. Па ваљда још и ваш флуид. Познајем га и без вас, поручила сам то средство већ од више њих па није помогло.

Но—но— драга жено, флуид не смете грдити, Бог зна шта сте ви поручили! — — Немојте се срдити, ја сам вам пре тога штете нанео, морао сам се журити!

„Но! рече Марија — могли сте већ лакше иће.

„Захвалите Богу, што вам пре није пало на памет да ме задржите јер сад би било опет једно дете мртво, а ви би били узрок његове смрти.

Марија је запитала, шта се то десило за име Божије?“

„Тамо преко у селу? поред цркве унесрећило се једно дете.

„Тамо преко? Тамо је моја кућа и девојче? Девојче рекосте? Неће ипак бити моја Тереза. О Бо-Боже мој, Боже мој. О, молим вас пријатељу, испричајте што брже!“

„Дакле тамо су се сиграла деца и одједном је пало једно девојче у велики кото узавреле масе сапуна, које је сапунџија метнуо испред куће да се хлади. Лармом дозвани извукоше комшије сирото девојче бледо и непомично“.

„О Боже! Боже! мртва је мала!“ повика Марија дрхћући, „та мала то је без сумње моја Тереза, сапунџија рекосте? То је мој муж! О Боже, Боже! само брзо причајте, причајте, кукала је Марија.

Нису знали како да спасу малу, јер је доктор 5 сати удаљен од места. На срећу био је тамо стражмештар, чија жена пре Ускрса мал није умрла од *грчева, пролива и болова у стомаку* и која се излечила Фелеровим Елза Флуидом, који сам јој дао ја. Стражмештер је одмах послао к мени за Фелеров Елза Флуид и за то сам се морао журити, и да сам *Фелеров Елза Флуид* за неколико минути касније донео, сад би мала била већ на небу међу анђелима. Сад се надам, да ће оздравити и ви ћете се уверити, да се они Флуиди и балзами, које ви грдите и који вашој малој нису помогли, немогу сравнити са *правим Фелеровим Елза Флуидом,* који сам ја дао за малу и наш ће муж одмах од *апотекара Фелера из Стубице бр. 104.* (Загребачка жупанија), поручити једно туце Елза Флуида за 5 круна и ваша ће се мала курталисати свију боља. Али сад жено, идите вашем детету кући, јер мала треба ваше помоћи“.

Марија је клекла пред ковача, љубила му је руке, благодарила му је кроз сузе и за тим отишла.

После пет дана прошле су на њеном детету *ране од оцекотине,* после 4 недеље излечила се од *шкрофла,* **осне** *и реуматизма,* а кад је сапунџија паручио још два туцета Елза Флуида за 8 круна и 60 потура, и после опет још 4 туцета правог Фелеровог Елза Флуида за 16 круна од апотекара Е. В. Фелер из Стубице број 104. (Загребачка жупанија), изгубила је мала од Фелерова Елза Флуида и *окобољу* и све боље од којих је патила И сама Марија употребљавала је онда *Фелеров Елза Флуид* и курталисала се својих болова *у срцу и у глави.*

Марија која је пређе исмевала све Флуиде, препоручивала тада свакоме Фелеров Елза Флуид као најбоље кућевно средство за све болести, и при свакој прилици рекла је сваком, да се прави Фелеров Елза Флуид може поручити само код апотекара *Е. В. Фелера Стубица (Хрватска)* и да апотекар сам плаћа поштарину, и опомиње сваког од подражавања и промене, и разних оних других ма како се они звали светских Флуида, јер јој је помогао само Фелеров Елза Флуид. Сви болесници у селу поручили су Фелеров Елза Флуид и помогао је свима људима нарочито од *костобоље,* притиска *у удовима, немања апетита, одузетости у рукама и ногама, грча, протисли, грудобоље, врато и крстобоље, болести у грлу, главе, уха и окобоље, зубобоље, живчане болести, жљезда, ноћног знојења, грознице, малокрвности и слабости.* За тим су људи поручили заједно са Елза Флуидом и Фелерове пилуле и излечили су се од *свију болести у стомаку, рђавог варења, горушице, немања столице, киселог подригивања, болести џигерице, болести црева, фраса у деце, повраћања, бесанице, бледила и многих других болести.*

Ето, људи, то ми је причала сама покојна Марија, и дрхтала је кад је рекла, да мал' што није сама постала убица свог детета, и да јој је само Фелеров Елза Флуид дете спасао.

Отац Јосиф заћутао је, јер му се грло од многог говора сасушило било, сасуо је неколико капљица од једне жућкасте течности у кашику воде и прогутао је, и рекао је људима, показујући флашицу; што сам ја сад узео, то је чувен *Елза флуид* који увек собом носим, од кад ме је тај Елза флуид излечио од вратобоље, *запаленя у грлу и гуши.*

То је причао отац Јосиф, сви смо отишли и крчме, и ко је болестан био, поручио је

Фелеров Елза-флуид

о коме сам за тим и ја у новинама много читао и свима људима, а нарочито код моје куће Фелеров Елза флуид помогао је свима болесницима. Прошле зиме страдали су људи од назеба, и кад су се недељом молили Богу у цркви, људи су *кашљали и кијали,* за тим су још многи имали *кијавицу, инфлуенсу,* запаленье и тешко дисање, и

прави Фелеров Елза-флуид

помогао је свима људима од тих болести. Па и оне од зиме и промаје *застареле болести, нервозност, болест стомака,* нарочито *слаб вид лечи брзо и сигурно*

Фелеров Елза-флуид.

Запаленя, ротлауф, чиреве, промуклост, шлајм, болести уста и рђав задах из уста. Колико и многе друге болести отклањају се употребом Фелерова Елза флуида, па и *грозница, несвест, знојенье, сраб од прозеба, красте.* Људи пишу сваког дана апотекару Фелеру у Стубици топле захвале и живе са апотекаром у највећем пријатељству, и врло су се радовали, кад су чули, да су проналазачу Фелерова Елза флуида, подарена тако многа одликованья. Не само болесни, већ га поручују и здрави, јер се Фелеров Елза флуид изврсно може употребити *за јачанье живаца, освежене и улепшане тела, за прање главе против перута, против опадања косе.* Ко поручи Фелеров Елза флуид биће ми благодаран, да ја то чудотворно домаће средство, тако топло препоручујем, само нек се свако добро чува од подражавања и нека поручи право из Стубице и нека тачно адресира:

Apotheker Eugen V. Feller,
Stubica *Nr. 104.* (*Croatien*).

Прави Фелеров Елза Флуид.

(Фелеров добро мирисећи биљни есенц-флуид са марком „Елза“ прозвани).

Мора на сваком упутству и свакој флаши имати такову марку, као што је ова снимљена, са именом „Е за“ и потписом „Фелер“, пошто је прави *Фелеров Елза Флуид* добар и много се тражи, то га у најновије време подражују а означују га са Gold Elza Fluid, Lujza Fluid итд. то чинимо пажљивим од тих подражавања, на што куповати таке, кад и прави Елза Флуид није скупљи? Најбоље се чувамо од тих подражавања кад учинимо поруку управо од E V. Feler in Stubice Nr. 104. Загребачка жупанија. На изложбама у *Паризу, Берлину, Лондону, Риму* и у *Ници* одликован је Фелеров Флуид са златном медаљом а добио је и сребрну медаљу шпанског црвеног крста, поручити треба само уз поштанско поузеће (nachnahme) или да се новац у напред пошаље.

Стају	12	флаша	или	6	двоструких	флаша	К 5·—
	24	„	„	12	„	„	„ 8·60
	36	„	„	18	„	„	„ 12·40
	48	„	„	24	„	„	„ 16·—
	60	„	„	30	„	„	„ 20·—

Као најбоље средство за чишћенье препоручују се:

Фелерове Рабарбер Елза пилуле. Ове пилуле, које су одавно опробане, без икаквог бола и на обзир апетита дејствују, јер умањују болове. *Цена једној ролни (6 кутија) заједно са упутством 4 круне.* Бадава се добија при свакој новој поруци једна флашица.

Ако би се писмо изгубило, треба га препоручити.

Г. др. Ђорђе Козински у Загребу, даје овакову сведочбу за Фелеров Елза Флуид: Успех са Фелеровим Елза Флуид, и Елза пилуле био је задовољавајући, и за даљну употребу, и по томе је сходан за даљну употребу. Ја сам исте кад ми је позлило кад сам патио од колике, при притиску стомака и пролива, употребљавао сам се добрим успехом.

Слава и хвала вам, пише Милутин Думић парох из Меленаца, на апотекара Еугена В. Фелера у Стубици и наглашује у свом писму, да ако нема Елза Флуида, нека одма набави! Ни једна кућа не би требала бити без овога чудноватог лека, који је за све болести успешан.

Ко хоће да добије прави **Фелеров Елза флуид** и **Фелерове Елза пилуле** нека писмом поручи и јасно нек напише адресу на једино стоваришће за произвађање: на

ЕВГЕНА В. ФЕЛЕРА
АПОТЕКАРА
дворског лиферанта Њ. Ц. К. Височанства Филипа од Бурбона.
у Стубици бр. 104.
175 1—2 (Croatien, Zagorje.)

Фелеров прави прашак против буба са заштитним знаком „Елза“, тамани шкодљиве инсекте, досадне бубе код живади, у стаји, у кући, у врту, као муве, буве, мољце, уши, стенице, швабе, (жахаре), мраве, птичије уши и т. д. Средство се при том мало троши. Због особито доброг деловања свагде се одомаћује и истискује скупа средства. 1 *оброк* (порција) стаје *1 круна* (ако се заједно поручи са Елза-флуидом) без флуида наручена стају 4 оброка франко 5 круна.

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Константин Брадваровић Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.